Avrupa Birliği tarafından
eş finanse edilmektedir

2026 TRABZON

“Trabzon’da Çocuk Olmak” Çalıştay Raporu

ISTGM
AHCSA
acar
Accountability for Children
Advocacy for Rights
Çocuklar için Hesap Verebilirlik
Haklar için Savunuculuk
unicef
her çocuk için

Şimdi Söz Bizde

Hazırlayan
AHCSA

Raporlama ve Editör
Merzia ALISHAH

Katkı Sunan
AHCSA Çocuk Komitesi

Tasarım
İsmail GÜL

“Trabzon’da Çocuk Olmak” Çalıştay Rapor İçeriği

AHCSA Yönetim Kurulu Başkan’ nın Sözleri	2
Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği Tanıtımı	3
AHCSA Çocuk Komitesi Tanıtımı	4
Çocuk Katılım Mekanizmalarını Güçlendirme Programı	6
Ebeveyn Kapasite Geliştirme ve Farkındalık Eğitimi	7
Haklarımızı ve Sınırlarımızı Tanıyoruz Atölyesi	8
Çocuk Dostu Kurumsal Belgeler	9
“Trabzon’da Çocuk Olmak” Çalıştayı Amaç	10
Çalıştay Yöntem ve Süreci	11
Çalıştay Sonuçları - Eğitim ve Okul Hayatı	12
Çalıştay Sonuçları - Sosyal ve Fiziksel Güvenlik	19
Çalıştay Sonuçları - Dijital Yaşam ve Medya	21
Çalıştay Sonuçları - Katılım ve Sosyal Alanlar	29

Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği (AHCSA) Çocuk Komitesi, Trabzon'da yaşayan ev sahibi ve göçmen çocukların kendi seslerini, hayallerini ve karşılaştıkları sorunları özgürce ifade edebilmeleri amacıyla çalışmalarını 2026 yılında da güçlendirerek kararlılıkla sürdürmektedir.

Elinizdeki bu "Trabzon'da Çocuk Olmak" Çalıştay Raporu; AHCSA Çocuk Komitesi tarafından yürütülen, Avrupa Birliği tarafından eş finanse edilen UNICEF ACAR Projesi kapsamında ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) tarafından yürütülen Çocuk Katılımı Mekanizmasını Destekleme Programı çerçevesinde hayata geçirilmiştir.

Farklı kültürlerden gelen ev sahibi ve göçmen çocukların ortak bir zeminde buluşup omuz omuza çalışarak hazırladığı bu rapor; çocuk katılımı ve toplumsal uyum açısından örnek teşkil eden kıymetli bir model oluşturmaktadır. Geleneksel yaklaşım olan yetişkinlerin çocuklar adına karar vermesi yerine; doğrudan çocuklara soran, onları dinleyen ve bizzat çocukların emeğiyle şekillenen bu süreç, biz yetişkinlere "Trabzon'da çocuk olmayı" onların kendi pencerelerinden görme ve değerlendirme imkânı sunmaktadır. Çocukların öznesi olduğu bu nitelikli çalışmanın bir çıktısı olan rapor, dernek yönetimi ve camiamız olarak bizleri hem gururlandırmıştır hem de geleceğe dair heyecanlandırmıştır.

Bu çalıştayın düzenlenmesinden itibaren raporun hazırlanmasına kadar özveriyle çalışan AHCSA Çocuk Komitesi üyelerine, komitemize rehberlik eden komite sorumlusu Sayın Merziye Alişah'a; projeye verdikleri değerli destek ve katkılardan dolayı Avrupa Birliği'ne, UNICEF Türkiye'ye ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi'ne (STGM) en içten teşekkürlerimizi sunarız.

AHCSA Yönetim Kurulu Başkanı
Muhammet GÜL

Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği (AHCSA)

Derneğimizin temeli 1997 yılında Türkiye'de üniversite okuyan Hazara öğrencilerden oluşan bir toplulukla ortaya çıkmış ve öğrenciler arasında yardımlaşma ile akademik çalışmaları hedeflemiştir. Ancak risk grubundaki göçmen nüfusunun artmasıyla birlikte, çalışmalarımıza sığınmacı çocuklar, kadınlar ve ihtiyaç sahibi bireyler de dahil edilmiştir ve 2012 yılında Trabzon merkezli bir dernek olarak kurumsallaşmıştır.

Bugün din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın; kadın, çocuk, engelliler ve özel ihtiyaç sahibi mülteci ve göçmenlerin haklarına erişimi için koruma, insani yardım, sosyal uyum, yaygın eğitim ve göç araştırmaları gibi konularda faaliyetlerimize kararlılıkla devam etmekteyiz.

AHCSA Çocuk Komitesi

Komitemiz, AHCSA çatısı altında, göçmen ve yerel halktan çocukların katılımıyla 2022 yılında kurulmuştur. Komite üyelerimiz 18 yaşın altındadır; ancak 18 yaşını doldurmuş destekleyici üyelerimiz de bulunmaktadır. Komitenin iç organizasyonundan üyelerin seçimle belirlediği komite başkanı sorumludur. İletişim ise düzenlenen yüz yüze veya online toplantılar ve WhatsApp grupları üzerinden interaktif şekilde sağlanmaktadır.

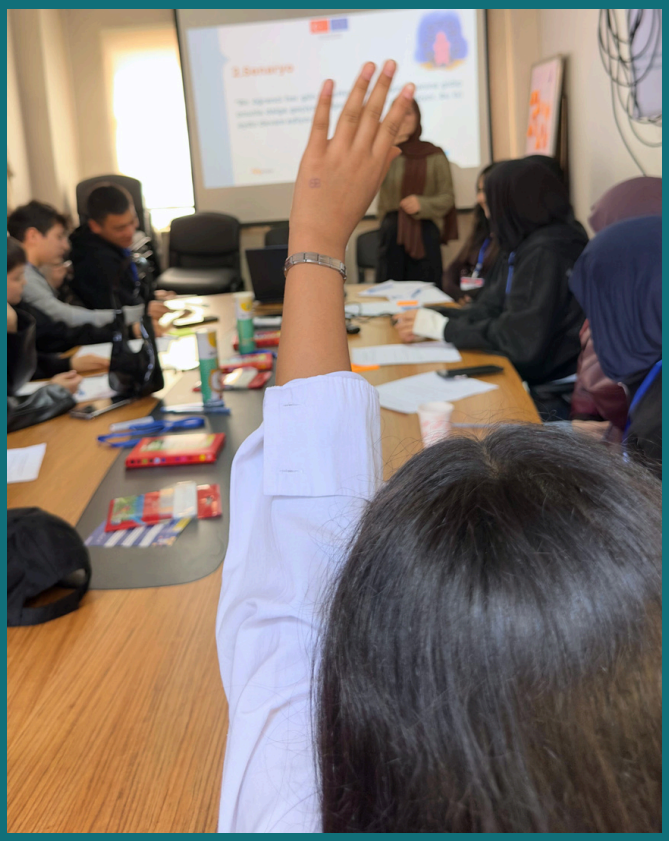
Çocuk haklarını öğrenmek, yaygınlaştırmak ve tüm çocukların sesi olmak için çalışıyoruz. Yerel ve göçmen çocuklar arasında uyumu güçlendirmek adına çocuk hakları, eşitlik, empati, akran zorbalığı, sosyal duygusal öğrenme ve dijital bağımlılıkla mücadele atölyeleri yürütüyoruz. Çocukların sorunlarının raporlanması ve çözüme katılımını destekleyerek kalıcı bir etki bırakmayı hedefliyoruz. Bu doğrultuda, her çocuğun kendini güvende ve eşit hissettiği çocuk dostu bir kenti birlikte inşa ediyoruz.

Çocuk Katılım Mekanizmalarını Güçlendirme Programı

STGM Çocuk Katılımı Mekanizmasını Destekleme Programı kapsamında yürütülen bu projede, çocuklar sadece birer 'yararlanıcı' olarak değil, kendi haklarının savunucusu ve dernek politikalarının ana “öznesi” olarak konumlandırılmıştır. Bizzat çocuklarla birlikte kurumsal çocuk dostu belgeler ile geri bildirim ve şikâyet formları hazırlanmış, ebeveyn ve çocuklara yönelik hak atölyeleri gerçekleştirilmiş, düzenlenen sorun tespit çalıştaylarının ardından elde edilen çocuk raporları bizzat komite üyeleri tarafından sunulmuştur.

Ebeveyn Kapasite Geliştirme ve Farkındalık Eğitimi

Çocuk psikoloğu tarafından Farsça olarak gerçekleştirilen bu eğitimde, ebeveynlerin çocukları yalnızca korunmaya muhtaç bireyler olarak değil, aynı zamanda hak sahibi bireyler olarak görmeye başlamaları faaliyetin en önemli kazanımlarından biri olmuştur. Çocuk Hakları ve Destekleyici Ebeveynlik konularını ele alan eğitim, deneyim paylaşımına ve karşılıklı tartışmalara geniş yer vererek ebeveynlerin yaşadıkları sorunları dile getirmelerine olanak sağlamış, aynı zamanda gelecekte düzenlenecek eğitimlerin içerik ve konu başlıklarının belirlenmesine katkı sunmuştur.

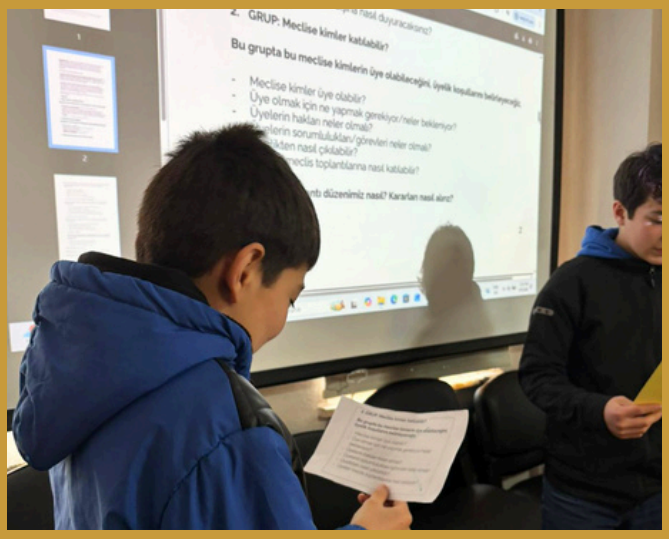
Haklarımızı ve Sınırlarımızı Tanıyoruz Atölyesi

Çocuklar ile bir araya gelerek çocuk hakları, akran zorbalığı türleri ve güvenli arkadaşlık ilişkilerini örnek senaryolar üzerinden interaktif şekilde tartıştık. Katılımcıların kendi deneyimlerini aktif olarak paylaştığı eğitimde, özellikle zorbalık ile çatışma arasındaki farkları ayırt etme ve hak ihlallerine karşı ses çıkarma konusunda çocukların farkındalıklarını güçlendirdik. Sahada, özellikle ayrımcılık ve ırkçılığa maruz kalan çocukların akran zorbalığı deneyimlerinin çok daha yüksek olduğunu gözlemledik; bu durum, gelecekteki atölyelerimizde psikososyal destek boyutunu ve güvenli alan ihtiyacını daha da güçlendirmemiz gerektiğini bizlere bir kez daha gösterdi.

Çocuk Dostu Kurumsal Belgeler

Komitemizin 2022 yılı yönergesini, 2026 yılı ihtiyaçlarına göre güncellemek adına 6 ayrı çalışma grubu kurarak kapsayıcı bir revizyon süreci yürüttük. Çocukların doğrudan katılımıyla; üyelik yapısından karar alma süreçlerine kadar tüm kuralları yeniden yapılandırıp nihai yönergeyi, Çocuk Dostu Onam ve Geri Bildirim formlarını bizzat ürettik. Tartışmalarda azınlık fikirleri yapıya dahil etmenin ve teknik kavramları somutlaştırmanın zorluklarını yaşasak da çocukların kendi kurumsal kurallarını tasarlaması, dernek politikalarımızın 'öznesi' olma vizyonunu tam anlamıyla pekiştirdi.

“Trabzon’da Çocuk Olmak” Çalıştayı Amaç

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 12. maddesi, çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini özgürce ifade etme ve bu görüşlerin yaş ve olgunluk düzeyleri doğrultusunda dikkate alınması hakkını güvence altına almaktadır.
Çocuk Komitesi olarak biz de bu hakkımızı hayata geçirmek ve yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine katkı sunmak amacıyla verimli bir çalıştay gerçekleştirdik.

Deneyimlerimizi, gözlemlerimizi, ihtiyaç ve önerilerimizi kendi bakış açılarımızla özgürce paylaştığımız bu çalıştayın ardından hazırladığımız rapor; sesimizi karar vericilere ulaştırmak ve çocuk hakları temelinde daha kapsayıcı ve çocuk dostu şehirlerin oluşturulmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Çalıştay Yöntem ve Süreci

Çalıştaylar, 11–12 Nisan 2026 tarihlerinde iki farklı yaş grubuyla, çocukların aktif katılımını esas alan grup çalışması ve istasyon tekniği yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Etkinlik; tanışma, çocuk hakları ve katılım mekanizmalarına ilişkin temel bilgilendirme ile başlamış; katılımcılar dört ana tema çerçevesinde Trabzon'a dair gözlem, sorun ve çözüm önerilerini paylaşmıştır. Süreç, 25 Nisan'da çocukların hazırladığı çıktıların paydaşlara sunulduğu kapanış programıyla tamamlanmıştır.

İstasyon Masalarında Ele Alınan Temalar ve Odak Alanları:

- **Eğitim ve Okul Hayatı:** Taşra-merkez okulları arasındaki imkân farkları, yardımcı kaynak ve servis maliyetleri, kör noktalarda yaşanan akran zorbalığı, fiziki hijyen/sıra ergonomisi ve okul yönetiminde öğrenci temsiliyeti.

- **Sosyal ve Fiziksel Güvenlik:** Mahallelerdeki asayiş riskleri ve madde kullanımı, kaldırım işgalleri ile okul çevresi trafik güvenliği, temiz içme suyu ve hava kalitesi, çocuk parklarının niteliği ile kapsayıcı sağlık erişimi.

- **Dijital Yaşam ve Medya:** Teknolojiye ve hızlı internete erişimde sosyoekonomik eşitsizlikler, çevrim içi anonimlikten kaynaklanan siber riskler, kişisel veri/fotoğraf gizliliği ve çocuk dostu güvenli dijital arayüzler.

- **Katılım ve Sosyal Alanlar:** Şehir ve okul kararlarına çocukların doğrudan dahil edilmesi, çocuk meclislerinin işlevselliği, ücretsiz kültür-sanat ve spor olanaklarına erişim ile birlikte değişim yaratma potansiyeli.

Çalıştay Sonuçları

A. EĞİTİM VE OKUL HAYATI

Çalıştay çıktıları, çocukların okul hayatını yalnızca müfredat ve akademik başarıdan ibaret görmediğini; **okulu güvenlik, hijyen, adalet, fırsat eşitliği ve katılım haklarının** bir arada yaşandığı bütüncül bir yaşam alanı olarak tanımladığını ortaya koymaktadır.

1. Fırsat Eşitsizliği, Sosyoekonomik Engeller ve Eğitsel Materyale Erişim

Tüm odak grupların üzerinde birleştiği en kritik sorun, ailelerin sosyoekonomik durumunun çocukların eğitim başarısını ve olanaklarını doğrudan belirlemesidir.

- **Merkez ve Taşra Ayrımı:** İl merkezindeki okullar ile çevre/taşra okulları arasında belirgin bir imkân uçurumu bulunmakta; teknolojiye ve nitelikli altyapıya erişim sosyoekonomik koşullara göre şekillenmektedir.

- **Merkezi Sınavlar ve Yardımcı Kaynak Maliyetleri:** LGS ve YKS hazırlık süreçlerinde dershane, özel ders ve online eğitim imkânlarına herkesin erişemediği; test ve yardımcı kitapların yüksek fiyatları nedeniyle öğrencilerin sınava kısıtlı kaynakla hazırlanmak zorunda kaldığı belirtilmiştir.

- **Kontenjan Sınırlılıkları ve Seçmeli Dersler:** Liselerde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bölümleri kontenjan yetersizliği nedeniyle seçemedikleri, dar seçmeli ders yelpazesinin bireysel gelişimi engellediği vurgulanmıştır.

- **Servis ve Ulaşım Giderleri:** Uzak mahallelerden gelen öğrenciler için servis ücretlerinin yüksekliği aile bütçesi üzerinde ağır bir yük oluşturmakta ve eğitime düzenli erişimi zorlaştırmaktadır.

2. Okul İklimi: Akran Zorbalığı, Ayrımcılık ve Katılım

- **Akran Zorbalığı ve Mekânsal Riskler:** Yaşça büyük öğrencilerin küçükler üzerinde baskı kurduğu; özellikle tuvaletler ve koridorlar gibi denetimsiz kör noktaların zorbalık alanına dönüştüğü belirtilmiştir. Öğrenciler, okullarda hem akranlar arası hem de öğretmen kaynaklı psikolojik ve fiziksel baskı ortamına dikkat çekmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Lavabolar idarenin görmediği bir alan, öğretmenlerde ve öğrencilerde de hem psikolojik hem fiziksel şiddet var.")

- **Kurumsal Yanlılık Algısı:** İdareci ve öğretmenlerin zorbalık vakalarına müdahale ederken adil davranmadığı, güçlü tarafları koruyarak olayların üstünü örttüğü ifade edilmiştir. Bu durum çocuklarda derin bir cezasızlık ve kurumsal güvensizlik hissi oluşturmaktadır.

- **Sınıf İçi Tutumlar ve Önyargı:** Öğretmenlerin akademik başarısı yüksek öğrencilere öncelik verip diğer çocukları görmezden geldiği ve sınıfta önyargılı ayrımlar yaptığı aktarılmıştır.

- **Ayrımcılık ve Eğitim Hakkı:** Okul ortamında göçmen ve yabancı uyruklu öğrencilere yönelik etnik ayrımcılık deneyimlendiği kaydedilmiştir. Kimlik ve ikamet süreçlerinde aksama yaşayan çocukların eğitim hakkından mahrum kalmaması gerektiği vurgulanmıştır.

- **Yönetimde Temsiliyet ve "Çocuk Toplantıları":** Sadece velilerin değil, öğrencilerin de okul süreçlerine dahil edilmesi gerektiği belirtilerek okullarda düzenli "Öğrenci/Çocuk Toplantıları" modeli önerilmiştir. Tekrarlayan zorbalıklarda ise zorba öğrencilere ve ailelerine yönelik zorunlu rehberlik/eğitim programları talep edilmiştir.

3. Okul Güvenliği ve Denetim

Okul binalarının ve çevrelerinin güvenliği konusunda tüm gruplar mevcut durumun yetersiz olduğu görüşündedir:

- **Nöbetçi Öğrenci Yetersizliği ve Dış Sivil Tehditler:** Göktürk ve Chaos Crew grupları, okul kapılarında nöbet tutan öğrencilerin güvenlik sağlamada tamamen yetersiz kaldığını, veli veya yabancı sivil şahısların ellerini kollarını sallayarak okula girdiğini ve öğrencileri rahatsız edebildiğini aktarmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Nöbetçi öğrenci güvenlik için var ancak yeterli değil, anne baba kılığında herkes okula giriyor... Dışarıdan siviller gelip rahatsız ediyor.")

- **Biyometrik Geçiş ve Veli Denetimi:** Pixel Zihin Grubu, klasik öğrenci kartlarının kaybolma riskine karşı okul girişlerinde parmak izi/biyometrik geçiş sistemlerine geçilmesini, okula gelen velilerin ise kimlik kayıtlarının sıkı tutulmasını önermiştir.

- **Kamera ve Rehberlik Denetimi:** Koçari Grubu kör noktaların kamera sistemleriyle izlenmesini isterken; Blub Bulup Grubu nöbetçi öğretmenlerin lavabo girişleri gibi kritik kör noktalarda görevlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. N2F Grubu ise kapıdaki güvenlik görevlilerinin çocuklara güler yüzlü ve çocuk odaklı yaklaşması gerektiğini hatırlatmıştır.

4. Fiziksel Şartlar, Hijyen Standartları ve Erişilebilirlik

Okulların fiziki yaşam alanları çocukların günlük konforunu ve sağlığını doğrudan etkilemektedir:

- **Hijyen Standartları ve Malzeme Eksikliği:** Okul tuvaletlerinin kirli olması, sınıfların bakımsızlığı ile sabun ve peçete gibi temel hijyen malzemelerinin bulunmaması en yaygın şikayetler arasındadır.

(Katılımcı İfadesi: "Okulda tuvaletlerin pis olması hiç güzel değil... Tuvalette peçete ve sabun bulundurulmalı.")

- **Ergonomik Sıra ve Dolap İhtiyacı:** Sınıf sıralarının lise çağındaki gençlerin fiziksel gelişimine uygun olmadığı belirtilmiş; ağır çantaları taşımamak için bireysel öğrenci dolaplarının artırılması talep edilmiştir.

- **Spor Sahalarında Cinsiyet Eşitliği:** Okul bahçelerindeki alanların çoğunlukla erkek öğrencilerin kullanımına (futbol) göre düzenlendiği, kız çocuklarının spor alanı bulamadığı vurgulanmıştır. Bahçelerin voleybol ve tenis gibi branşlarla çeşitlendirilmesi ve betondan arındırılması istenmiştir.

- **Coğrafi Engeller ve Ulaşım Zorluğu:** Trabzon'un eğimli yapısı nedeniyle öğrencilerin dik yokuşları ağır çantalarla çıkmakta zorlandığı belirtilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Okula giderken çantayla bayır çıkıyorum, bu beni çok zorluyor... Okulun bayırda oluşu evden çıkmanın verdiği zorluk.")

- **Özel Gereksinimli Öğrencilerin Erişimi:** Engelli öğrencilerin okula ulaşımı ve bina içi hareketliliği için refakatçi desteği ve özel koruyucu altyapı sistemlerinin kurulması talep edilmiştir.

5. Zaman Yönetimi, Ders Saatleri ve Sosyal Yaşam

Eğitim rutinlerinin çocukların psikolojik esenliği üzerindeki etkileri şu şekildedir:

- **Erken Ders Saatleri ve Kış Mevsimi Zorluğu:** Chaos Crew ve Pixel Zihin grupları; derslerin sabah çok erken saatlerde başlamasının ve kışın havanın erken kararmasının hem kentsel trafikte aksamalara hem de güvenlik/yorgunluk krizlerine yol açtığını belirtmiştir. Pixel Zihin Grubu, kış aylarında ders saatlerinin kısaltılmasını önermiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Kışın okul saatinin azaltılması, çünkü hava erken kararıyor... Eğitim sabah erken saatlerde olmaması gerekir.")

- **Ağır Ödev Yükü ve Yetersiz Teneffüs Süreleri:** Göktürk, Koçari ve Menemen grupları; öğrencileri tükenmişliğe sürükleyen ağır ödev yükünün azaltılmasını, ders aralarındaki teneffüs sürelerinin uzatılarak çocukların dinlenmesine imkân tanınmasını ve eğitimin gezilerle/etkinliklerle daha eğlenceli hale getirilmesini talep etmiştir.

- **Tek Tip Sınav Yerine Yetenek Odaklı Ölçme:** Göktürk ve Koçari grupları, tüm öğrencileri aynı sınava tabi tutan tek tip ölçme sistemi yerine; çocukların sanatsal, sportif, mesleki ve bireysel özelliklerini dikkate alan çok yönlü değerlendirme modelleri önermiştir. Göktürk Grubu ayrıca teorik bilgiye sıkışmayan, sivil toplumla ilişkili ve verimli "iş okulları" vizyonuna vurgu yapmıştır.

- **Okul Üniforması:** Pixel Zihin Grubu, serbest kıyafetin zengin-fakir ayrımını görünür kıldığını; bu nedenle modern, konforlu ve ekonomik okul üniformasının sosyoekonomik eşitlik ve okul güvenliği açısından daha koruyucu olduğunu ifade etmiştir. Başka bir grup ise öğrencilerin sadece üniformaları olmadığı gerekçesiyle sınıfa alınmamasını eleştirmiştir.

POLİTİKA VE EYLEM ÖNERİLERİ

Çocukların sunduğu bulgular doğrultusunda ilgili kurumların atması gereken somut adımlar şunlardır:

1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yönelik Eylem Önerileri

- **Ücretsiz Materyal ve Dijital Destek:** Sınavlara hazırlanan öğrencilere ücretsiz soru bankası ve dijital kaynak sağlanmalı, sınıflarda bireysel öğrenci dolapları kurulmalıdır.

- **Okul Demokrasisi ve "Çocuk Toplantıları":** Veli toplantılarına ek olarak, öğrencilerin okul kuralları ve sosyal yaşama dair karar süreçlerine katılacağı "Çocuk Toplantıları/Öğrenci Forumları" zorunlu olmalıdır.

- **Zorbalık ve Ayrımcılıkla Mücadele:** Rehberlik servisleri güçlendirilmeli; zorba öğrenci ve ailelerine yönelik zorunlu iletişim eğitimleri verilmelidir. Göçmen öğrencilere yönelik etnik ayrımcılığı önleyici kültürlerarası uyum çalışmaları yürütülmelidir.

- **Eğitim Hakkının Güvencesi:** Kılık-kıyafet veya forma eksikliği gerekçesiyle hiçbir öğrencinin eğitim hakkı engellenmemeli, öğrenciler okul kapısından geri çevrilmemelidir.

- **Müfredat ve Zaman Esnekliği:** Ödev yükü azaltılmalı, teneffüsler uzatılmalıdır. Kış aylarında havanın erken kararması gözetilerek ders başlangıç ve bitiş saatlerinde esnekliğe gidilmelidir.

- **Kapsayıcı Müfredat ve Kontenjan:** Liselerde bölüm kontenjanları ve seçmeli dersler çeşitlendirilmeli; tek tip sınav yerine yetenek odaklı değerlendirme teşvik edilmelidir.

2. Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyelerine Yönelik Eylem Önerileri

- **Ücretsiz Ulaşım ve Servis Desteği:** Taşra ve uzak mahallelerde yaşayan dar gelirli öğrenciler için ücretsiz okul servis hatları ve ring seferleri tahsis edilmelidir.

- **Okul Hijyeni ve Lojistik Destek:** Belediyeler, okulların hijyen standartlarını yükseltmek amacıyla düzenli olarak sabun, peçete ve temizlik malzemesi lojistiği sağlamalı; okul tuvaletlerinin denetimine katkı sunmalıdır.

- **Çeşitlendirilmiş Spor ve Sosyal Alanlar:** Okul bahçeleri betonlaşmadan kurtarılmalı; sadece futbola değil, kız ve erkek öğrencilerin eşit yararlanabileceği tenis, voleybol, basketbol ve açık hava aktivite alanlarına dönüştürülmelidir.

3. İl Emniyet Müdürlüğü ve Güvenlik Birimlerine Yönelik Eylem Önerileri

- **Profesyonel Güvenlik Kadrosu:** Okul güvenliği nöbetçi öğrencilerin sorumluluğundan çıkarılmalı; tüm okullara profesyonel güvenlik personeli atanmalıdır.

- **Biyometrik Geçiş ve Sivil Denetimi:** Okul kapılarında sivil şahısların girişini engelleyecek kartlı veya parmak izli biyometrik geçiş sistemleri kurulmalıdır. Okula gelen velilerin kimlik kayıtları dijital olarak tutulmalıdır.

- **Kör Nokta Denetimi ve Çevre Güvenliği:** Lavabo girişleri ve tenha alanlar nöbetçi öğretmen şemaları ve kamera sistemleriyle emniyete alınmalı; okul çevrelerindeki emniyet devriyeleri artırılmalıdır.

B. SOSYAL VE FİZİKSEL GÜVENLİK

Çalıştay çıktıları; çocukların mahalle güvenliğini asayişten kentsel ergonomiye, çevre sağlığından engelli ve göçmen çocukların sağlık hakkına kadar geniş bir düzlemde ele aldığını göstermektedir.

1. Güvenli Kamusal Alanlar ve Sosyal Uyum

Çocukların en yoğun dile getirdiği başlık sokaklardaki asayiş riskleri ve madde bağımlılığıdır:

- **Asayiş Riskleri ve Madde Bağımlılığı:** Sokaklardaki kavgalar, madde kullanımı ve metruk alanlardaki denetimsizlik temel sorunlar olarak belirtilmiş; cezalandırma yerine tedavi odaklı çözümler önerilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Oturduğumuz mahalleye göre değişir... Erdoğdu mahallesi sokakları yeterince güvenli değil... Polisler düzenli denetim yapmalı, bağımlılar tedavi görmeli.")

- **Gece Güvenliği ve Mekânsal Baskı:** Akşam saatlerinde kahvehane ve çay evlerinin sokakları işgal etmesi ile yetişkin erkek gruplaşmalarının özellikle kız çocukları ve kadınlar üzerinde baskı yarattığı aktarılmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Geceleri pek güvenli hissetmiyoruz -kalabalık erkek grupları-... Hoşlanılmayan yerler: Kahvehane, çay evleri.")

- **Güven Veren Faktörler:** Güçlü komşuluk ilişkilerinin, düzenli devriye gezen mahalle bekçilerinin ve aktif kamera sistemlerinin bulunduğu alanlarda güvenlik hissinin arttığı vurgulanmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Güvenlidir çünkü bekçiler her yerde dolanıyor ve kameralar 7/24 aktif çalışıyor.")

2. Güvenli ve Erişilebilir Kentsel Ulaşım

Grubun kentsel hareketlilik alanındaki tespitleri, araç odaklı kent planlamasına açık bir itiraz niteliğindedir.

- **Kaldırım İşgalleri ve Bozuk Yollar:** Göktürk, Chaos Crew ve Pixel Zihin grupları; kaldırımların araçlar veya esnaflar (kafe/kıraathane masaları) tarafından işgal edilmesini yaya hakkı ihlali olarak tanımlamıştır. Ayrıca asfaltsız, bozuk ve dar yolların hareket alanını kısıtladığı vurgulanmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Yolların kenarlarında kaldırımda kıraathaneler ve kafelerin müşterilerinin sandalye ile oturuyor olması... Kaldırımlar daha güvenli olabilir, araba park edilmesin.")

- **Trafik Riskleri ve Okul Çevreleri:** N2F, Menemen ve Blub Bulup grupları; mahalle aralarında sürücülerin hız sınırlarına uymadığını, eksik tabelalar ve okul yanındaki araç trafiği nedeniyle kaza riski yaşadıklarını ileterek sürücü eğitimi reformu ve trafik polisi nöbeti talep etmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Mahalle içinde hız sınırlarına uyulmaması... Okulumuzun karşı yakasına trafik polisi koyalım.")

- **Geleceğin Ulaşım Vizyonu:** Chaos Crew Grubu ev kapısından geçen metro/raylı sistem hatları hayal ederken; Göktürk Grubu kentsel ulaşımda yön bulmayı kolaylaştıracak akıllı mobil aplikasyonlar önermiştir.

3. Çocuk Dostu, Yeşil ve Eşitlikçi Yaşam Alanları

- **Mahalle Parkı İhtiyacı:** Mahallelerde çocuk parkı olmamasının çocukları uzak yerlere gitmeye zorladığı ve güvenlik riski yarattığı belirtilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Mahallemde park yok, bu da çocukların uzaktaki parklara tek gidip güvenliklerini azaltır.")

- **Niteliksiz ve Eski Parklar:** Mevcut parkların eski, paslı ve işlevsiz olduğu; modern spor aletleri, bisiklet yolları ve dinlenme alanlarına ihtiyaç duyulduğu aktarılmıştır.

- **Oyun Alanlarında Akran Dışlanması:** Büyük yaş gruplarının küçük çocukları oyunlara dahil etmeyerek mekânsal dışlanma ve hiyerarşi oluşturduğu vurgulanmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Küçük olduğundan oyuna almayanlar var... Herkesin eşit olduğu unutulmamalı.")

4. Sağlıklı ve Temiz Çevre

Çocuklar fiziksel güvenliği çevre sağlığı ve ekolojik dengeyle doğrudan ilişkilendirmiştir:

- **Hava Kirliliği ve Su Hijyeni:** Yoğun baca dumanlarının hava kalitesini düşürdüğü, kamusal çeşmelerin kirliliği nedeniyle TİSKİ'den arıtılmış ve güvenli su talep edildiği kaydedilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Bacalardan çıkan dumanlar fazla, çeşmeler kirli... Akan su arıtılmış olmalı.")

- **Altyapı, Temizlik ve Gürültü Kirliliği:** Bozuk sokak lambalarının gece güvensizlik yarattığı; yetersiz çöp konteynerleri yerine Sıfır Atık/geri dönüşüm kutuları ve genel temizlik seferberliği ile kentteki gürültü kirliliğinin azaltılması istenmiştir.

5. Hak Temelli Sağlık Erişimi, Engelli Hakları ve Sokak Hayvanları Refahı

- **Sağlığa Erişim ve Kapsayıcılık:** Sağlık ocaklarına kolay erişim talep edilmiş; kimlik/ikamet kaydı bulunmayan göçmen çocukların sağlık hakkından mahrum kaldığı vurgulanmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Sağlık hakkına erişebiliyoruz ancak kimliği reddedilen göçmenler bu haktan mahrum kalıyor.")

- **Engelsiz Ulaşım:** Toplu taşıma araçlarının ve kentsel alanların özel gereksinimli çocukların erişimine uygun hale getirilmesi istenmiştir.

- **Hayvan Hakları ve Güvenlik Dengesi:** Çözümün hayvanları dışlamak değil; aşılama, bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde koruma altına almak olduğu savunulmuştur.

POLİTİKA VE EYLEM ÖNERİLERİ

1. İl Emniyet Müdürlüğü ve Zabıta Birimlerine Yönelik Eylemler

- **Devriye ve Asayiş:** Riskli mahallelerde polis devriyeleri ve bekçi sayıları artırılmalı, mobil denetim noktaları kurulmalıdır.

- **Kaldırım İşgalleriyle Mücadele:** Esnaf masaları ve araç parklarıyla işgal edilen kaldırımlar denetlenmeli, yaya yolları çocuklara açılmalıdır.

- **Tedavi Odaklı Bağımlılık Mücadelesi:** Madde bağımlılığına karşı AMATEM ve İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğiyle mahalle düzeyinde rehabilitasyon mekanizmaları güçlendirilmelidir.

- **Okul Çevresi Trafik Güvenliği:** Giriş-çıkış saatlerinde okul önlerine trafik polisleri görevlendirilmeli ve hız denetimleri artırılmalıdır.

2. Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Eylem Adımları

- **Mahalle Parkları ve Çocuk Yolları:** Her mahalleye yürüme mesafesinde güvenli, modern, bisiklet yollu ve çardaklı parklar yapılmalıdır.

- **Engelsiz Toplu Taşıma ve Mobil Uygulama:** Dolmuş ve otobüsler engelli erişimine uygun hale getirilmeli; hatları gösteren çocuk dostu mobil uygulama geliştirilmelidir.

- **Sıfır Atık ve Temizlik:** Çöp konteynerleri artırılmalı, mahallelere geri dönüşüm kutuları yerleştirilmelidir.

- **Sokak Hayvanları:** Başıboş hayvanlar için koruyucu, aşılayıcı ve kısırlaştırıcı mahalle tabanlı bakım/rehabilitasyon hizmetleri yürütülmelidir.

- **Hava ve Su Kalitesi Denetimi:** Baca filtreleri sıkı denetlenmeli; TİSKİ mahalle çeşmelerini ve şebeke sularını düzenli arıtarak analiz etmelidir.

- **Aydınlatma Altyapısı:** Bozuk sokak lambaları onarılarak sokakların gece güvenliği sağlanmalıdır.

3. İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Göç İdaresi Eylem Adımları

- **Mahalle Düzeyinde Sağlık ve Bakım:** Aile Sağlığı Merkezlerinde fizik tedavi birimleri yaygınlaştırılmalı, evde bakım kapasitesi artırılmalıdır.

- **Kapsayıcı Sağlık Güvencesi:** Yasal statüsüne bakılmaksızın tüm sığınmacı ve mülteci çocukların temel sağlık ve aşı hizmetlerine erişimi güvence altına alınmalıdır.

C. DİJİTAL YAŞAM VE MEDYA

Çalıştay çıktıları; dijital erişimin tıpkı eğitim, sağlık ve barınma gibi temel haklar düzeyinde bir zorunluluk haline geldiğini, ancak teknolojik altyapı yetersizlikleri, yüksek internet maliyetleri, siber güvenlik tehditleri ve dijital bölünme (fırsat eşitsizliği) gibi engellerin bu hakkın kullanımını kısıtladığını göstermektedir.

1. Dijital Uçurum, Taşra-Merkez Eşitsizliği ve Yüksek Maliyet Engeli

Çalıştay masalarında en çok vurgulanan ilk alan, teknolojiye ve hızlı internete erişimde yaşanan sınıfsal ve coğrafi adaletsizliklerdir.

- **Metropol-Taşra ve Küresel Dijital Bölünme:** Göktürk ve Koçari grupları; Trabzon'un 5G ve fiber altyapı olanaklarında büyükşehirlere kıyasla geride kaldığını, kırsalda (köyde) yaşayan veya savaş/yoksulluk mağduru olan akranlarının internetten mahrum bırakıldığını belirtmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Altyapı konusunda büyükşehirlere göre zayıfız... Eşitlik var mı? Taşra insanı bazında yok... Köyde yaşayanlar, evinde Wi-Fi veya internet bulamayanlar var.")

- **Cihaz Yoksunluğu ve Yüksek İnternet Fiyatları:** N2F, Blub Bulup, Chaos Crew, Menemen ve Pixel Zihin grupları; ekonomik yetersizlikler sebebiyle her çocuğun evinde tablet, bilgisayar veya akıllı telefon bulunmadığını, yüksek internet fiyatlarının sayısal bölünmeyi derinleştirdiğini vurgulamıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Birinin evinde tablet diğerinde olmayabilir... Herkesin teknolojik alet alma şansı yok... İnternet fiyatlarının daha uygun olması.")

2. Dijital Güvenlik, Mahremiyet ve Çevrimiçi Koruma

Çocukların çevrimiçi ortamlardaki güvenlik kaygıları son derece somut risklere dayanmaktadır:

- **Kontrolsüz Anonimlik ve Siber Dolandırıcılık:** Göktürk, N2F ve Blub Bulup grupları; internetteki denetimsiz anonimliğin kötü niyetli yetişkinlerin yaş ve kimlik bilgilerini gizleyerek çocukları kandırmasına ve siber dolandırıcılığa maruz bırakmasına yol açtığını ifade etmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "İnsanlar kendi hakkındaki bilgileri yanlış girerek çocukları kandırması ve dolandırması... Anonimlik kaldırılıp tarama sistemlerinin güçlenmesi gerekir.")

- **Kişisel Verilerin Korunması ve Fotoğraf Çalınması (Deepfake/Fake Hesap Kaygısı):** Blub Bulup, Yıldızlar ve Koçari grupları; sosyal medyadaki kişisel fotoğraflarının çalınarak sahte hesaplarda şantaj veya manipülasyon amacıyla kullanılmasından endişe duyduklarını belirtmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Fotoğrafların çalınıp sahte fotoğraflar olarak kullanılmaması... Kişisel bilgilerin insanların zararı için kullanılmadığı bir dünya.")

- **Gelişmiş Doğrulama ve Yaş Sınırı Talebi:** Göktürk, Blub Bulup, Menemen ve Pixel Zihin grupları; çocuk profillerinin korunması için e-devlet entegrasyonlu çift aşamalı kimlik doğrulama, sosyal medyada katı yaş sınırları ve çocuklara özel reklamsız ara yüzler talep etmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Çocuklar için özel uygulamalar olması lazım ve güvenilirlik için kimlik okutması lazım.")

3. Güvenli, Sorumlu ve Etik Dijital Yaşam

- **Siber Zorbalık ve Şikayet Mekanizmaları:** Yıldızlar, Koçari ve Chaos Crew grupları; çevrimdışı zorbalığın siber alana kaydığını belirterek okullarda "Siber Zorbalıkla Mücadele Birimleri" ve dijital şikayet butonları istenmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Çocuklar için pek güvenli olamayabiliyor. Çünkü siber zorbalık var.")

- **Yasak Yerine Sorumluluk ve Yaşa Duyarlı Erişim:** Chaos Crew ve Koçari grupları; teknolojinin toptan yasaklanması yerine yaş gruplarına göre kademeli erişim ve sorumluluk verilmesini savunmuştur.

(Katılımcı İfadesi: "Dijital dünya çocuklar için belirli bir yaşa göre uygundur. Dijital güvenlik için eğitimler ve belirli sorumluluklar verilmelidir.")

- **Teknolojik Etik ve Gelecek Hayali:** Chaos Crew Grubu; yardımcı robotlar, uçan arabalar ve su altı teknolojileri hayal ederken, teknolojinin nihai olarak "insanlığın sağlığı ve iyiliği için" kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

4. Okul İçi Eğitim Teknolojileri

- **Akıllı Tahta Arızaları:** N2F Grubu, okullardaki akıllı tahtaların sık sık teknik arıza vermesinden ve kendiliğinden kapanmasından şikayet ederek kesintisiz altyapı talep etmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Tahtada sorun yaşıyoruz ya da bozulması... Çalışan akıllı tahta olmalı.")

- **Kütüphanelerde Teknoloji Odaları:** Menemen Grubu, evinde cihazı olmayan çocukların yararlanabilmesi için kütüphanelerde ve okullarda ücretsiz kamusal "Teknoloji Odaları" kurulmasını önermiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Her kesimin erişime sahip olması için teknoloji odaları kütüphanede sınıfların bulunması.")

5. Dijital Çağda Yetkinlikler ve Dengeli Yaşam

- **Üretken Kullanım ve 21. Yüzyıl Becerileri:** Yıldızlar, Koçari, Chaos Crew ve Menemen grupları; teknolojiyi Zoom, Canva, Gmail, X, Yandex, YouTube gibi araçlarla araştırma, ödev, sanat, bilim ve iletişim odaklı kullandıklarını belirterek bunun çağın yetkinliği olduğunu vurgulamıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Bu yetkinliğe sahip olmalıyız (21. Yüzyıl yetkinlikleri)... Bilim, sanat, araştırma, proje ödevleri...")

- **Toplumsal Kullanım Kılavuzu ve Dijital Esenlik:** Pixel Zihin Grubu, toplumun teknolojiyi verimli kullanabilmesi için pratik "Kullanım Kılavuzları" hazırlanmasını istemiş; ekran bağımlılığı ve zihinsel yorgunluktan kaçınmak için mahalle düzeyinde alternatif sosyal/sportif hobilerin geliştirilmesini önermiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Kafamızın dağılması için başka hobiler edinmemiz gerekir... Nasıl kullanıldığını öğrenmek ve kullanım kılavuzu yaratmak.")

POLİTİKA VE EYLEM ÖNERİLERİ

1. Dijital Erişim ve İletişim Altyapısının Güçlendirilmesi

- **Taşra Altyapısı ve 5G:** Trabzon genelinde, özellikle kırsal/taşra mahallelerde fiber ve 5G internet altyapı çalışmaları hızlandırılmalıdır.

- **Eğitim İnterneti Desteği:** Fırsat eşitliğini sağlamak adına tüm öğrencilere ücretsiz veya yüksek sübvansiyonlu "Eğitim İnterneti" paketleri tanımlanmalı, genel internet abonelik fiyatları makul seviyelere çekilmelidir.

- **KVKK ve Görsel İstismarı Engelleme:** Çocuk hesaplarında görsellerin izinsiz indirilmesini ve ekran görüntüsü alınmasını engelleyici teknik ve yasal düzenlemeler (KVKK uyumlu) zorunlu kılınmalıdır.

2. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Okul İdareleri Eylem Adımları

- **Altyapı ve 21. Yüzyıl Becerileri:** Akıllı tahtaların düzenli bakımı sağlanmalı; müfredata kodlama, Canva, yapay zekâ etiği ve veri okuryazarlığı eğitimleri eklenmelidir.

- **Siber Zorbalıkla Mücadele:** Rehberlik servisleri bünyesinde "Siber Zorbalık Bildirim Butonları" ve "Dijital Akran Arabuluculuğu" kulüpleri kurulmalıdır.

3. Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve İl Kültür Müdürlüğü Eylem Adımları

- **Teknoloji ve Öğrenme Odaları:** Kütüphanelere ve gençlik merkezlerine bilgisayarlı, yüksek hızlı ve ücretsiz "Dijital Teknoloji Odaları" kurulmalıdır.

- **Kamusal Güvenli Wi-Fi:** Meydan ve parklarda çocuklar için güvenli ve filtreli ücretsiz internet ağları yaygınlaştırılmalıdır.

- **Çevrimdışı Sosyal Alternatifler:** Ekran bağımlılığını azaltmak amacıyla mahalle düzeyinde ücretsiz spor okulları, sanat atölyeleri ve kulüpler açılmalıdır.

4. Aile ve Sosyal Hizmetler ile İl Emniyet Müdürlüğü (Siber Suçlar) Eylem Adımları

- **Dijital Ebeveynlik Eğitimi:** Velilere yönelik "Ekran Süresi Yönetimi" atölyeleri düzenlenmeli ve bilgilendirici kılavuzlar dağıtılmalıdır.

- **Güvenli Doğrulama Ağları:** Çocukları siber dolandırıcılık ve sahte hesaplardan korumak amacıyla çift aşamalı kimlik doğrulama modelleri teşvik edilmelidir.

D. KATILIM VE SOSYAL ALANLAR

Çalıştay çıktıları; çocukların kentin ve okulun asli özneleri olarak karar süreçlerinde doğrudan oy ve söz hakkı talep ettiklerini; yetişkin merkezli kültür, çekingenlik ve niteliksiz fiziki alanlar nedeniyle bu hakların kısıtlandığını ortaya koymaktadır. Çocuklar disiplin kurullarından mahalle derneklerine ve spor parklarına uzanan özgün çözüm modelleri sunmuştur.

1. Çocuk Katılımında Yetişkin Baskısı ve İfade Özgürlüğü

Çocukların en yoğun dile getirdiği başlık, katılım süreçlerindeki psikolojik ve kültürel bariyerlerdir:

- **Yetişkin Baskısı ve Çekingenlik:** Çocukların yetişkinlerden çekindiği, fikirlerini sunarken yargılanma korkusu yaşadığı ve kendilerini değersiz hissettiği belirtilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Çocuk katılımı yetersiz, çünkü çocuklar utanıp çekiniyorlar, büyüklerden korkup kendilerini işe yaramaz sayıyorlar... Çocuklar çekinerek fikirlerini sunmuyorlar.")

- **Nitelikli İletişim ve "Göz Teması" Talebi:** Katılımın şekilsel anketler yerine, karar alıcılarla yüz yüze, eşitler arası ve samimi bir diyalogla yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

(Katılımcı İfadesi: "Fikir paylaşımı, görüş bildirme, göz teması kurarak etkinliklere katılmak.")

- **Çocuk Aklına Saygı ve Değer Görme:** Yetişkinlerin çocukların görüşlerini ciddiye alması ve ihtiyaç odaklı bir katılım mekanizması işletmesi talep edilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Evet karar alırken çocuklara sormalılar çünkü çocukların da kullandığı akılları var... Çocukların isteklerine önem vermeyen, ihtiyaçları sormayan bir katılım yetersizdir.")

2. Karar Mekanizmalarında Etkin Katılım

- **Kentsel Kararlarda Çocuk Onayı:** Şehirle ilgili kararların yalnızca yetişkinlere bırakılmasının hatalı kararlara yol açacağı belirtilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Çocuklar için çocuklara sorulmadan karar alınmamalıdır... Büyüklere bırakılırsa yanlış karar alınabilir... Herkesin fikri önemli.")

- **Disiplin Kurullarında Temsiliyet:** Katılım hakkının okul yönetimine de yansıması istenerek disiplin kurullarına öğrenci temsilcisi dahil edilmesi önerilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Okul disiplin kurulu gibi oluşumlarda öğrenci üye sayısının artırılması.")

- **İşlevsel Çocuk Meclisleri:** Sembolik olmayan, bütçeli ve yasal statülü Çocuk Meclisleri kurulması talep edilmiş; ASH Çocuk Komitesi ve AHCSA Çocuk Komitesi örnek gösterilmiştir.

3. Sosyal, Kültürel ve Sportif Alanlara Erişimde Engeller

- **Maddi ve Yetenek Bariyerleri:** Özel kurs ve spor salonlarının yüksek ücretli olmasının dar gelirli çocukları dışladığı; tesislere erişimin "yetenek şartına" bağlanmasının hak ihlali olduğu vurgulanmıştır.

- **Sporda Eşitsizlik ve Duyuru Eksikliği:** Kentteki spor alanlarının çoğunlukla erkek çocuklara göre planlandığı, kız çocuklarına eşit alan açılması ve etkinliklerin önceden dijital mecralarla duyurulması gerektiği belirtilmiştir. Yetenekli ve başarılı mülteci çocukların spor dallarında lisans alamaması ve önemli maçlara katılamamasından bahsedilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Erkeklerin spor alanları varsa kızların da eşit bir şekilde spor alanı olmalı. Bölgede birinci olan, Boksta derece yapan futbolda iyi kulüplerde olanlar dahi yabancı olduğundan lisans alamaz.")

4. Kamusal Oyun ve Spor Alanlarının Yenilikçi ve İşlevsel Olması

- **Calisthenics ve Modern Spor Alanları:** Parklardaki donatıların eski ve paslı olduğu belirtilerek geleneksel yapılar yerine modern sokak sporu (Calisthenics) parkurları talep edilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Çocukların oyun ve spor alanlarına erişimi var ama yeterli değil, aletler paslı... Calisthenics parkı olması lazım.")

- **Kültürel İçerik Eksikliği ve Kamusal Güvenlik:** Parkların altyapı olarak var olduğu ancak tiyatro, konser ve atölye gibi içeriklerle desteklenmediği; sokakta yaşanan akran zorbalığı ve ayrımcılığın alan kullanımını kısıtladığı aktarılmıştır.

5. Sivil Toplum Katılımı

- **Erken Çocuklukta Hak Eğitimi:** Hak bilincinin küçük yaşta kazanılması için zorunlu okul öncesi eğitim ve erken yaş çocuk hakları programları önerilmiştir.

(Katılımcı İfadesi: "Gelecekte bütün çocuklar zorunlu olarak anaokuluna gitmeli ve çocuk haklarını öğrenmeli.")

- **Mahalle Çocuk Gelişim Evleri:** Çocukların örgütlenme ve bir araya gelme hakkını desteklemek amacıyla her mahallede ücretsiz "Çocuk Gelişim Evleri/Dernekleri" kurulması istenmiştir.

- **Kolektif Değişim Gücü:** Çocuklar bir araya geldiklerinde dünyayı değiştirebileceklerine olan inançlarını güçlü bir motivasyonla ortaya koymuştur.

(Katılımcı İfadesi: "Evet her şey küçük bir kıvılcımla başlar... Zaten hep çocuklar değiştiriyor.")

POLİTİKA VE EYLEM ÖNERİLERİ

1. Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri Eylem Adımları

- **Çocuk Meclisleri ve Katılımlı Bütçe:** Çocuk Meclisleri mahallelere yaygınlaştırılmalı; kentsel projelerde çocuk onayı zorunlu kılınarak kendi projelerini fonlayabilecekleri "Çocuk Katılımlı Bütçe" modeli kurulmalıdır.

- **Ücretsiz Spor ve Sanat Merkezleri:** Özel tesis ücretlerine karşı yerel yönetimlerce tamamen ücretsiz spor okulları, sanat atölyeleri ve oyun alanları açılmalıdır.

- **Calisthenics ve Yenilikçi Parklar:** Parklardaki paslı aletler yenilenmeli; sahil hatları ile parklara Calisthenics (sokak jimnastiği), kaykay ve tırmanma alanları kurulmalıdır.

- **Kız Çocukları İçin Eşit Alanlar:** Cinsiyet eşitliği ilkesiyle kız çocuklarının güvenle spor yapabileceği tesis ve kulüpler yaygınlaştırılmalıdır.

2. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Okul İdareleri Eylem Adımları

- **Disiplin Kurullarında Temsiliyet:** Öğrenci meclisleri aktifleştirilmeli; okul kuralları ve disiplin süreçlerinde öğrencilerin oy hakkına sahip olduğu mekanizmalar işletilmelidir.

- **Erken Çocuklukta Hak Eğitimi:** Okul öncesi müfredatlara uygulamalı "Çocuk Hakları ve Katılım" modülleri eklenmelidir.

- **Etkinlik Duyuru Ağları:** Sosyal ve kültürel etkinlikler, okul panoları ve dijital ağlar üzerinden çocuk diline uygun şekilde önceden duyurulmalıdır.

3. Gençlik ve Spor ile İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Eylemleri

- **Çocuk Öncülüğünde Festivaller:** Çocukların jüri ve organizatör olduğu dijital sanat, sokak sporları, tiyatro ve müzik festivalleri düzenlenmelidir.

- **Mahalle Çocuk Gelişim Evleri:** Mahalle düzeyinde ücretsiz bilim, sanat, spor ve etüt desteği sunan çocuk merkezleri açılmalıdır.

4. Kent Konseyi ve Sivil Toplum Kuruluşları Eylemleri

- **Katılımcı Metodolojiler:** Çocuk katılım masaları çember/yuvarlak masa formatında olmalı; karar alıcılara "Çocukla Aktif Dinleme" eğitimleri verilmelidir.

- **Hibe Fonları:** Çocukların mahallelerindeki sorunları çözmek için hazırladıkları sosyal değişim projelerine mikro-hibe sağlanmalıdır.

Çalıştay Kapanış Programı

"Trabzon'da Çocuk Olmak" temasıyla gerçekleştirilen kapanışta 11-14 ve 14-19 yaş grupları sorunlarını ve çözüm önerilerini paylaşmıştır. Çocukların sorun ileten değil, doğrudan çözüm üreten özneler olarak sürece katılması çalıştayın temel kazanımı olmuştur.

Raporu **"Söz Çocukta"** diyerek bir katılımcımızın güçlü ifadesiyle tamamlıyoruz:

"Bize sormadan karar almayın; çünkü aldığınız kararlar en çok bizi etkiliyor ve biz de bu dünyada yaşıyoruz."

Avrupa Birliği tarafından
eş finanse edilmektedir

“Gerçek değişim, çocuklar karar alma süreçlerinin anlamlı bir parçası olduğunda başlar.”

@hazara.dernek

@ahcsa_children_committee

Bu rapor, Avrupa Birliği’nin eş finansman desteğiyle UNICEF tarafından yürütülen ‘Çocuklar için Hesap Verebilirlik, Haklar için Savunuculuk (ACAR)’ Projesi kapsamında desteklenmiştir. İçeriğin sorumluluğu tamamen Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği’ne aittir ve Avrupa Birliği ile UNICEF’in görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

Accountability for Children
Advocacy for Rights
Çocuklar için Hesap Verebilirlik
Haklar için Savunuculuk

her çocuk için